

Ліворукі діти (лівші) в психічному й фізичному розвитку не відстають від праворуких [3, с.190].

Сучасні психологи (Н. Брагіна, Р. Гнатюк, А. Чуприков) зазначають, що ліворукість дітей є не лише перевагою у них лівої руки, а результатом одного з варіантів структурно-функціональної асиметрії. З урахуванням цього, вчителям та батькам ліворуких дітей необхідно враховувати зазначену особливість, здійснювати до таких учнів індивідуальний підхід в освітньому процесі.

Як зазначають науковці І. Безрукова та І. Цепова, причини виникнення ліворукості і дотепер незрозумілі, але гіпотез щодо цього існує безліч. Одна з них стверджує, що причину прояву ліворукості провокує міжпівкульова асиметрія мозку. Асиметрія головного мозку (з гр. *symmetria* – пропорційність) – одна з фундаментальних закономірностей організації півкуль головного мозку, яка виявляється не лише в морфології, а і в асиметрії психічних процесів. Залежно від асиметрії головного мозку людей поділяють на лівшів (з переважаючою правою півкулею), правшів (з переважаючою лівою півкулею), амбідекстрів (з однаково розвиненими півкулями) та амбісіністрів (людей, в яких обидві півкулі слабо розвинені).

Перевага правої руки вважається найпоширенішим типом. Праворукі люди (правші) у більшій мірі володіють правою рукою та звичайно використовують її для виконання всіх необхідних дій. У праворуких людей ліва півкуля мозку є домінантною, вона відіграє основну роль у виконанні психічних функцій, пов'язаних із мовою. Правша – людина, яка правою рукою володіє краще, ніж лівою.

Перевага лівої руки у дітей є менш поширеним типом. Ліворукі люди (лівші, шульги) вправно використовують ліву руку. У ліворуких людей домінантною є права півкуля мозку, яка відповідає за оперування образами, «завідує» орієнтацією в просторі. Лівша – стійке, закріплене з віком надання переваги людиною лівій руці в ігрових, побутових, навчальних, професійно-виробничих діях. Домінування правої півкулі головного мозку людини призводить до ліворукості або лівшесті. Це терміни за своїм змістом не є синонімами. Людина може бути ліворукою, але не абсолютно лівшею. У лівші на відміну від ліворукої людини, провідними є не тільки ліва рука, а й ліва нога, ліве вухо та ліве око.

Таким чином, «лівшість» розуміємо як комплексну характеристику, що відображає домінувальну активність правої півкулі головного мозку, яка визначається провідними лівою рукою, лівою ногою, лівим вухом і лівим оком, тоді як «ліворукість» – схильність людини діяти переважно лівою рукою, що зумовлена особливостями центральної нервової системи, зокрема розташуванням деяких нервових центрів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ, 2005. – 1728 с.
2. Степанов О. М. Психологічна енциклопедія / голов. ред. О. М. Степанов. Київ, – 2006. – 424 с.
3. Ярмаченко М. Д. Педагогічний словник / уклад. та голов. ред. М. Д. Ярмаченка. – Київ, 2001. – 516 с.

Фурдела Т., студентка 4 курсу спеціальності «Туризм»,

Науковий керівник:

ст. викладач **Кампов Н.С.**

Мукачівський державний університет

ЕТИЧНА СКЛАДОВА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНО-ЕКСКУРСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Істотним виміром моральної культури суспільства у діловій сфері є професійна етика -

система моральних вимог, яка ґрунтується на усвідомленні професійного обов'язку, дотриманні етичних норм, пов'язаних з його виконанням. Формування етичних якостей – важлива складова у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців сфери туризму до майбутньої професійної діяльності. Цілеспрямоване, систематичне формування професійно-етичних якостей не тільки впливає на моральну свідомість фахівця, сприяє переведенню етичних знань у особисті переконання, підвищує розуміння їхньої суспільної значущості, а й створює необхідну морально-психологічну атмосферу та стимулює високоморальні вчинки, регулюючи поведінку.

Теоретичною основою формування професійної етики фахівців сфери туризму є розгляд структури моральної якості особистості, підсистемами якої виступають моральна свідомість (знання, почуття) та моральна поведінка (мотиви, воля, уміння і звички діяльності). Моральна діяльність в сфері туризму є результатом рівня сформованості моральної свідомості фахівця в даній сфері. Професійна культура як сфера духовного життя людини включає в себе предметні результати її діяльності, а також індивідуальні особливості, які із цієї діяльності виявляються: знання, уміння, навички, рівень інтелекту, моральний та естетичний розвиток, світогляд, засоби і форми спілкування з іншими людьми.

У межах реалізації професійної діяльності виділяється окремий вид етики – професійна етика, під якою розуміють узагальнення специфічних моральних норм, пов'язаних з особливостями функціонування різних професій, зокрема таких, які передбачають безпосередній вплив на психічну реальність людини. Професійна етика часто забезпечує позитивний вплив на розв'язання етично спірних питань, що виникають у процесі здійснення різних професійних діяльностей, зокрема у процесі професійної діяльності фахівців у сфері туризму.

Одним з найважливіших аспектів проблеми прийняття етичного рішення є питання відповідальності – зобов'язання, необхідності особистості чи організації давати звіт у своїх діях, вчинках тощо і відповідати за їх можливі наслідки. Моральна відповідальність в сфері туризму - невідповідність етичних вчинків фахівця, його обов'язку, яка розглядається з позицій можливостей особистості, та об'єктивних обставин.

Професійна етика сучасного фахівця в сфері туризму включає також його відкритість етичним стандартам, узвичаєним у зовнішньоекономічній та міжнародній діяльності. Зокрема, універсальними етичними принципами і нормами міжнародної діяльності є такі, як повага до особистості, людських прав та свобод, належна професійна компетентність, сумління, доброзичливість. Професійну компетентність фахівця в сфері туризму доцільно розглядати на двох рівнях - організаційному і психологічному.

Організаційний рівень передбачає грамотне і кваліфіковане здійснення фахівцем функцій планування, створення та контролю функціонування певної ділянки організації.

Формування відповідних знань, умінь та павичок здійснюється в процесі спеціальної професійної підготовки фахівців у закладах професійно-технічної і вищої туристської освіти.

Психологічний рівень професійної компетентності фахівця в сфері туризму передбачає прийняття ним рішень, створення психологічних умов для продуктивної трудової діяльності, формування ефективних комунікацій.

Структуру професійної етики фахівця в сфері туризму утворюють наступні компоненти:

- професійно-етичні ставлення (прийнятність або неприйнятність сумнівних з моральної точки зору дій у конкретних ситуаціях професійної діяльності);
- професійно-етична поведінка (нормовідповідне виконання професійних функцій);
- налаштованість на професійно-етичні стосунки в процесі здійснення організаційних комунікацій.

Отже, в сучасних умовах розвитку суспільства зростають вимоги до особистісних та професійно значущих якостей фахівця сфери туризму, що зумовлює необхідність опанування професійною етикою, зокрема універсальними етичними нормами і міжнародними стандартами професійної етики; етико-психологічна підготовка сучасних фахівців туристичної сфери в більшості випадків виражена недостатньо, що обумовлено низкою об'єктивних і суб'єктивних причин, що свідчить про необхідність проведення спеціальної підготовчої роботи, спрямованої на усвідомлення необхідності саморозвитку і самовдосконалення; засвоєння етичних засад здійснення і впровадження яких сприяло б становленню професійної етики: консультування в організаціях, опанування тренінговими програмами, опанування методиками для діагностики рівня розвитку етичної складової професійної культури фахівця сфери туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти / О.В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи: (Бібліотека з освітньої політики): Колективна монографія. - Київ: К.І.С, 2004. – С. 6-15.
2. Пометун О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. І. Пометун // Рідна школа. – 2005.– №1. – С.65-69.
3. Шафранський В. В. Основні вимоги до фахівців сфери туризму та особливості туристської освіти у вищих навчальних закладах /В. В. Шафранський //Галицький економічний вісник, № 2 (49) 2015 – С.50-55.

Черничка В.Ю., студентка групи ПОСП-3
 Науковий керівник:
 к.пед.н., доцент **Кузьма-Качур М.І.**
 Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Новим законом про середню освіту визначено завдання і статус освітніх інституцій, які відіграють чималу роль у соціалізуючому процесі підростаючого покоління. Провідне місце у процесі соціалізації дітей відіграють загальноосвітні заклади завдяки своїй багатофункціональності та різноманітності. Соціалізуючий процес в умовах загальноосвітніх закладів характеризується появою різноманітних проблем у школярів, пов'язаних з усвідомленням та розумінням ними власного «Я»-образу.

Соціальний педагог – це фахівець із виховної роботи з дітьми, підлітками, молоддю, дорослими, який покликаний створювати сприятливі соціальні, навчально-виховні умови для розвитку й соціалізації особистості; це спеціаліст, який зайнятий у сфері соціально-педагогічної роботи або освітньо-виховної діяльності; він організовує взаємодію освітніх та позашкільних закладів та установ, сім'ї, громадськості з метою створення в соціальному середовищі умов для соціальної адаптації та благополуччя в мікросоціумі дітей та молоді, їх всебічного розвитку.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України «Про особливості діяльності соціальних педагогів загальноосвітніх навчальних закладів» від 2 серпня 2001 р., функціональні обов'язки соціального педагога окреслено так:

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>